



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Secunda Pars Hujus Tractatus. De præstantia legis Christianæ, comparatæ sectæ Mahometanæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

denique distaret, nisi unum, quod loquebatur. Quod si asino, aut cani, aut sui facultas loquendi tribuatur, quarasque ab his, quid sibi velint cum faminas tam rabide consuetantur, ut vix divelli queant, cibos etiam potumque negligant, cur aut alios mares violenter abigant, aut ne victi quidem abstinent, sed à fortioribus saepe contriti, & magis insectentur, cur nec imbres, nec frigus a pertimescant, laborem suscipiant, pericula non recusent: quid aliud respondebunt, nisi summum bonum esse corporis voluptatem? eam se appetere, ut fruantur suavisissimi sensibus, eosque esse tanti, ut assequendorum causa, nec laborem sibi ullum, nec vulnera, nec mortem ipsam recusandam putent. Ab his ne igitur præcepta vivendi petemus, qui hoc idem sentiunt, quod anima rationis expertes? Hæc enus Laëtantius.

Neque quemquam movere debet, in Scriptura reperiri loca aliqua, quæ usum ciborum post resurrectionem, videntur hominibus promittere, Isai. 27. *Faciat, inquit, Dominus exercituum omnibus populu ex monte hoc convivium vindemia defacata*: quoniam ista, & similia loca spiritualiter intelligenda sunt; quia mos est Scripturæ sacræ divina intelligibilia, sub similitudine sensibilibus proponere; ut animus noster ex aliis, quæ novit, discat, ut docet D. Gregorius, *incognita amare*. Quare secundum hunc modum delectatio, quæ est in contemplatione sapientiæ, & assumptione veritatis intelligibilis per intellectum nostrum, per usum ciborum, in sacra Scriptura consuevit designari; secundum illud Prov. 9. quod de sapientia dicitur, *Miscuit vinum, & posuit mensam, misit ancillas suas, ut vocarent ad arcem, & ad mœnia civitatis; si quis est parvulus veniat ad me, & insipientibus locuta est, Venite comedite panem meum, & bibite vinum, quod miscui vobis, & alia similia loca, quæ nulla ratione de cibo corporali intelligi debent, sed de illo cibo, qui in mensa sapientiæ sumitur, ut dictum est. Mahometus verò non figuratè, sed propriè de delectationibus corporeis loquitur. Quid quod Saraceni aliqui dicant, cum passim per Alcoranum sparsit Saracenorum beatitudinem esse, hortos irriguos possidete, mulieres, & pellices, juvenes, verrecundas, &*

pulchras, purpureis vestibus indutas, & his similia habere. Hæc sunt, quæ de suprema hominis felicitate sentit obicænis canis, aut his ille lutulentus, & ut Poëta loquitur, *Epicuri de grege porcum*.

Ex quibus facile erit motivis sive argumentis Mahometi respondere: Et quidem ad primum resp. Vanum esse argumentum, nempe quòd si ullum oblectamentum in Paradiso deesset, beatitudo minime plena esset: quia, ut diximus, oblectamenta carnalia, qualia ipse Mahometus finxit, non pertinent ad veram beatitudinem; imò in contrarium formari debet argumentum, hæc ratione: In Paradiso erunt voluptates carnales, quales Mahometus describit: ergo sequitur, quòd ibi non erit vera, neque plena beatitudo; cum delectationes sensuales similes quod spiritualibus simul esse non possint, ut jam supra demonstravimus. Neque etiam secundum motivum urget, nempe, quòd frustra essent animalia in paradiso, si non adesset voluptas secundum carnem: hoc enim motivum ex ignorantia, & hebetudine mentis Mahometi, ad percipiendam spirituales animarum, immensamque voluptatem, quam ex visione Dei percipiunt, emanavit. Quare non mirum, si carnalis homo non potuerit beatitudinem absque carnalibus voluptatibus excogitare.

Erit tamen in corpore sua voluptas, & gloria & redundantia beatitudinis animæ in ipsum derivata; corpus enim glorificabitur, ejusque glorificatio quatuor continebit doctes, tanquam quatuor partes corporum Sanctorum, quæ sunt: *claritas, impassibilitas, subtilitas, agilitas*, & ita totus homo exultabit in Domino, juxta illud Psal. *Cor meum, & caro mea exultaverunt in DEUM vivum*. Cæterum differentia sexuum, & membrorum varietas post resurrectionem non erit frustra, cum sit ad naturæ humanæ perfectionem redintegrandam, in specie, & individuo, quamvis animales operationes delint. Licet ergo viri & feminae cum membrorum suorum integritate resurgant, non sunt tamen dicenda frustra feminae adesse, quia non erit commixtio cum eis.

SECUNDA PARS HUIUS TRACTATUS.

De præstantia legis Christianæ, comparatæ sectæ
Mahometanæ.



N superiori parte hujus Tractatus, in eo argumento versati sumus, ex quo satis constare potest, legem Mahometi ex quatuor illis capitibus, nempe autorem ejus ostendendo fuisse turpissimum & iniquum; Secundò ex ipsis rebus, quas præcipit ac docet; Tertiò ex fine, sive præmio suis sectatoribus promisso; Quarto denique ex forma seu stylo ipsius legis, irrationabilem esse. Restat, ut in hac *secunda parte* de excellentia & præstantia ejus legis dicamus, quam sanctissimè tulit JESUS Christus Salvator noster, sumptis argumentis à contrariis omnino capitibus; nempe à mira authoris sanctitate, ab his, quæ divinitus constituit, & docuit in ea, à fine Christianis ab eo præfixo, ac denique à forma sive stylo & ordine S. Evangelii. Postea in fine hujus secundæ partis responsum aliquibus objectionibus, factis in favorem sectæ Mahometicæ,

CAPUT

CAPVT I.

De admirabili Christi Domini sanctitate, ex testimonio ipsius Mahometi.

EX multis eximisque laudibus, quibus Mahometus in suo Alcorano, (ut omittam testimonia alia gravissima, clarissimaque) Christi Domini nostri excellentiam prædicavit & magnificavit, evidenter concluditur, authorem Religionis Christianæ, in omnibus excellere ac superare Mahometum. Et ut ad rem accedamus, Mahometus in *5. cap. Alcorani* sic scriptum reliquit; Angeli MARIAM alloquentes dixerunt, OMARIA omnibus viris, & mulieribus splendidior, mundior, & jucundior, ferimus tibi summi Nuncii gaudium, cum Verbo DEI, qui est JESUS, qui est facies omnium gentium in hoc sæculo & futuro, vir sapiens & optimus, ab universitatis creatore mittitur: ipse filium tuum cum divina virtute venientem, librum legiserum, omnisque magisterii peritiam, & Testamentum, atque Evangelium edocebit: filius tuus cæcos & mutos curabit, leprosos mundabit, mortuos resuscitabit; quæ cuncta credentibus in Deum miracula censentur: Vetus Testamentum confirmabit, seque cum divina virtute ac potentia patefaciens, dicit: Pie credentes in DEUM me sequamini: DEUS enim mei, vestrique Dominus est, quem adorantes recto procedent tramite. Sciens autem Judæos in sua credulitate obstinatos manere, ait, quis in DEI nomine me sequetur? & viri quidam vestibus albis induti dixerunt: Nos in DEI nomine te sequentes in DEUM credimus, te teste, dixeruntque, O Creator nos libro Evangelii fidem adhibentes, legatumque tuum JESUM imitantes ascribe fidelibus tuis. Et Deus JESUM affatus: Ego, inquit, tuam ad me reducens animam, & exaltans, teque ab incredulis liberans, eos qui te secuti sunt iis, qui verbo tuo non crediderunt, usque ad diem publicæ resurrectionis, superponens, incredulos quoque summis cruciatibus, & hic, & in futuro sæculo afficiam: fidelibus vero & benefacientibus merita sua cum gaudio conferam. De virtutibus igitur, & iustitiis JESU ita tibi revelare decrevimus.

Ex his clarè colligitur Alcoranum Christo prærogativas quasdam, supra Mahometum tribuisse; ac de ejus persona in omnibus divinius, quam de suo Mahometo judicasse: quæ amplius erunt conspicua, si ad singulares circumstantias Christum Mahometo comparantes descendamus. Primo in Conceptione: nam Christus suæ Matri, ut Alcoranus etiam tradit, fuit annunciatus per Angelum Gabrielem, & sanctificatus per Spiritum sanctum, & non ex femine viri, nec operatione naturæ, sed virtute DEI, ex Virgine Matre sine Patre conceptus.

Secundo, natus ex Matre sanctissima, ut patet ex supradicto Alcorani testimonio, Et in super, in *Cap. Abraham* habentur hæc verba: Dixerunt Angeli beatæ Mariæ, O MARIA, DEUS præposuit te omnibus mulieribus, & in loco supra citato: O Maria, inquit, omnibus viris & mulieribus splendidior, mundior, & jucundior: Mahometus vero in peccatis conceptus & natus est totus, & ex parentibus Idololatris.

Tertio, Christus JESUS ab Abraham, & Isaac descendit, quibus facta est repromissio de benedictione, & consequenda hereditate, Mahometus autem descendit per Ismaëlem, ad quem non fuit ex-

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

tena promissio, sed de eo scriptum legitur, *Erīs homo ferus, & manus ejus contra omnes.*

Quarto, in Christi nativitate Angeli cum grandi cælo splendore, Pastores ad gratulationem invitati nati numinis, Stella verò Magos eodem adduxit, circumciditur puer octavo die, ut doceat nos legibus obedire, imponitur ei nomen personæ congruens JESUS, quod idem est ac Salvator; ideoque in ejus ortu tot sunt edita prodigia, ut jam tunc sciretur hunc esse, illum, qui à DEO ad mundi reparationem electus, destinatus erat, ac missus, duodecimo ætatis anno remansit in templo inscius Matre & JOSEPHO, & contulit cum Magistris Hebræorum de lege & Messia: quod ille maximis de causis fecit; primum, ut patefaceret se jam tum ad quid venisset scire, & quæ à Patre mandata accepisset: & suppetere sibi, si docere voluisset, sapientiam, nec temerè aut subitò ad ingentia opera delectum ac ascitum, ut Moysen, & alios permultos, nec fortuito in id munus docendi incidisse. Hæc & alia de JESU, Christi infantia mirabilia comperta sunt, de Mahometo vero puberenihil aliud, ut ipse fatetur, quàm Idolorum cultus.

Nisi quis nobis objiciat fabulam illam stultam & impiam de luce, quæ si in Alcorano contineretur, pluribus à nobis esset confutanda rationibus, sed quia inventum est ipsorum Saracenorum, eam breviter rejiciemus. Narrant lucem incredibilem conditam esse in Adam semen atque originem Mahometi: hanc cum esset genitus Seth, transisse in Evam, ab hac in Seth, ab illo in uxorem, concepto illo, qui propagaturus esset genus: ita deinceps ordine per genitores ad Mahometum: & hanc lucem tantam fuisse, ut omnes animantes eam sint admiratæ: oportet igitur majorem fuisse quàm lucem Solis, Nam hanc Solarem splendorem non admirantur brutæ animantes, quis unquam rei tam inusitata, tamque stupendæ meminit? videlicet prætermisisset tam grande miraculum Moyses, qui de Patribus etiam minutissima persequitur? prætermisissent alii Scriptores infiniti, qui à condito orbe fuerunt ad ortum Mahometi? Quid vero luce opus fuit ad Mahometum declarandum? quasi Moyses & Christus nuntii Dei non fuerint, & sine luce, cum autem ventum est ad Abraham, non ad Isaac migravit splendor ille per Saram, sed ad Ismaëlem per Agar, & ex Sara per Isaac traxerunt originem Moyses & Christus, quos Mahometus ipse majores se & sanctiores fuisse confitetur. Tandem lux hæc per venit ad matrem Mahometi, à qua in Mahometum profusum demigravit, ibique conquevit: si hæc lux à parentibus fuit Mahometi, quomodo puer fuit idololatra, & grassator? quin potius à conceptu ipso sanctus & venerabilis? quis non illum adoraret, ut cælitus missum, in quo tam admirabile conspicebatur signum favoris divini? quid opus illi fuit aliis miraculis, aut aliis argumentis divinæ legationis?

Quintò de persona Christi, hoc est, de excellentia sanctitatis ac vitæ & morum probitate, sapientiæ, virtutis, miraculorum, officiique præeminentia supra Mahometum, ex ipsius Mahometi & Alcorani doctrinâ facile comprobatur. Nam cum Mahometus finxit se legem à Deo accepturum, à Gabriele in cælum duci, & in primis in sex cælis singulos Patriarchas vidisse cum Angelorum multitudine, Adamum, Noë, Abrahamum, Josephum, Moysen, Joannem Baptistam, qui omnes Mahometo tanquam Prophetæ ipsis excellentiori, & in majori apud Deum gratia humiliter sup-

Cc 3

plica-

placabant, in septimo quod erat supremum caelum, Deique thronus, proximum conspicatus Christum Mahometus, se ipsum eidem magna cum humilitate commendabat; perinde ac si Christus tantum superaret Mahometum, quantum Mahometus reliquis illis praecebat. Praeterea in loco supra citato JESUM appellat Mahometus virum sapientem, & optimam; fuit enim Christi vita admirabilis & divina, nec possedit ullas opes, nec ambit, contentus tegumentis corporis, & victu in diem questio, qualiscunque contigisset, oblatum est ei regnum, sprevit & rejecit, nullam voluptatem unquam captavit, nullum in vita ejus crimen, nulla criminis suspicio, vel levissima, inter tantam invidiam & odium. Nulli est unquam assentatus, nec loquutus ad gratiam, semper rectum & verum, etiam cum praesentissimo periculo, & capitis discrimine: vel Marthe (quae ipsi & Discipulis ejus ministrabat, & parabat cibum atque hospitium) officium Magdalene praetulit, nullam aliam in rem intentam, quam ut illum audiret.

De modestia & mansuetudine illius, infinitum esset dicere, quanta aequanimitate, & accepit jactas in se contumelias, & petulit quaecunque evenissent. Nemini maledicenti sibi remaledixit, nec mordentem remomordit. Asperius interdum increpavit vitia, non sua causa, sed publica; imo eorum ipsorum, quos ita objurgaret, ut nihil vel utilius, vel lenius esset tali asperitate: nulli in ejus sermone admitti joci, nulli vel in dictis, vel in factis lusus, omnia temper (quod DEUM decebat) seria & severa. Magnitudinem suam, & paternum in nos affectum patefecit, quod in loquendo captui illorum se accommodavit, cum quibus ageret. Nec dixit quicquam ad ostensionem suae sapientiae: quod fecisset quisquis in tam novis & mirabilibus praeceptis vitae captasset auctoritatem, & fidem: quod fecerunt Mahometus in Alcorano, Rabbi Judaeorum in Thalmud, & Philosophi gentium.

Servavit perpetuam castitatem, neque uxorem duxit. Non erat fas cum habere sponfam mulierem, cui desponsata erat Ecclesia, & singulae nostrae animae: nec gignere corporaliter liberos, qui tot gigneret quotidie spiritualiter. Decebat quoque hominem spiritualem castitas & mundities corporis. Adde quod venerat, ut homines non terrestres faceret, sed caelestes, & a contagio libertate carnis, ad caelestem puritatem, & munditiam traductos.

Postremo noluit discrimen aliquod inter sobolem naturalem & adoptatam relinquere, omnes voluit spiritualiter creare: ut omnes sciant ad gratiam se, atque adoptionem hereditatis filii DEI pertinere, non ad naturam. Quid ergo, dicat aliquis, exemplumne praebet omnibus, ut caelibes vivant & casti? Praebet certe quantum quisque potest consequi: sed quemadmodum ipse idem de castitate dixit: *Non omnes capiunt verbum hoc, nisi quibus est calix a Patre concessum.*

Mahometus vero, qualis fuerit, jam superiori cap. descripsimus. Vir prima aetate Idololatra, & pauper, atrocina exercens, tum nactus opulentiam nuptias, militavit sub Heraclio Imperatore inter populos suos Arabes. In ea militia occasionem Principatus ac potentiae invenit: nam cum Arabes insensu Heraclio, discessionem ab eo fecissent, hic se ordinibus rebellium militum admiscuit, eorumque animos adversus imperatorem excitavit, & in defectione confirmavit. Tum creatus

est a parte quadam militum dux Mahometus quemadmodum ille solet in omni seditione extolli, qui prava multitudinis consilia comprobant, potentelque & Principes inlectantur.

Humilitatem generis & vitae prioris sordes multi in eo novo duce aspernabantur. Ipse ut ab illo se contempta vindicaret, quod est apud stolidam plebem facillimum atque efficacissimum, divinitatem suis actibus praetendit: non jam se ducem & Principem ferens militari favore electum, sed Prophetam, & nuncium Dei omnipotentis, ut obtentu divinitatis omnes haberet deo audientes. Hic est ille Dei Prophetam, lauro primum, mox seditionis miles & transfuga, dein modicam auctoritatem & effrenatissimam ejus libidinem patefecimus supra: At vero ne quis scelera & flagitia, quae palam Propheta designabat, auderet carere, aut vituperare, auctoritatem divinam omnibus interpoluit, & se a DEO justum id facere confirmavit: bella, caedes, rapinas, adulteria. Nec satis illi fuit malum & sceleratum esse, nisi etiam nequitiae ac scelerum suorum auctorem, causamque DEUM faceret, fontem omnis bonitatis & Justitiae, otiosemque vitiorum. Mover bella, agit, rapit, occidit: ait se cum potentia bellica a DEO missum; incestat, adulteratur, polluit virgines, & maritum; facit Deum lenonem suum, & ait sibi datam a Deo vim generandi quantum hominibus quadraginta. Quid potest dici obscenius? quosum hanc generandi tam immanis potestas, nisi ut non solum impunè ac licentè, sed cum aliquam religionis cognitione a muliebri simplicitate, & superstitione admitteretur ad concubitum, sine marito, aut patre, atque etiam auctoritatem numinis reverente, a quo esset illi tale munus concessum?

Sexo admirabilis Christi sapientia nota est in Alcorano maxime in locis in *prin. hujus cap.* adductis, ubi Christum appellat sapientem, & omnis magisterii peritiam edocentem. Sed clarius ex doctrina Christi id constabit, initium disciplinae suae simpliciter Christus Dominus a refutatione receptorum errorum, de opibus, de voluptatibus, honore, dignitatibus, gratia, potentia: quae omnia spernere suo, ac pro nihilo existimare jussit, tanquam fluxa, vana, commentitia, brevi peritura. Caput doctrinae suae, pietatis, amorem esse dixit erga DEUM, & homines, in quo ostendit homini, quis esse finis & exitus bonorum omnium, & quemadmodum petendus. Amor enim DEI, quia nos DEO jungit beatissimo, beatos efficit. Amori erga DEUM amores rerum istarum officiant, inter quae versamur, minus enim amat singula, qui amat plura: & sensus usu, aut voluptate rerum mundi hujus ceterioris delinitus, a rerum altiorum amoribus mentem quasi manu injecta retrahit. Contemnenda igitur haec sunt, quae videmus & contrectamus, si univolum amorem nostrum in eo, quod oportet collocare cupimus. Non est charitas nostra in res plures partienda, quae tota ipsa adeo est exigua.

Christi ergo disciplina fuit, haec omnia ita a nobis esse possidenda & sumenda, ne in animum penetrarent: non debere voluntatem ad se pellicere, quae praesenti tantum necessitati serviunt, & subinde nos a cura aeternitatis abstrahunt: cui curae quicquid noceret, rescindi, abjicere imperavit, opes, honores, amicos, parentes, & liberos, si esse necesse, & proprium corpus: quicquid eam adjuvaret, adscisci & amplecti, sobrietatem, patientiam, tolerantiam, animi aequitatem. Ex DEI amo-

re amor proximi nascitur, tanquam filium neces-
sario amet, qui patrem: & eadem res utrique cha-
ritati simul sunt noxiæ, atque utiles. Ex opum, &
potentiæ, & claritatis cupidinibus nascuntur lites,
rixæ, jurgia, pugnæ, cædes, odia; ex illarum negle-
ctione quietes, & pax, & amicitia. Vicissim quoque
magnum est argumentum charitatis DEI, chari-
tas hominum. Et quoniam quidem ad cælestem
illum amorem ficti ac instructi sumus, vetat nos
hic Christus odios, & simulatibus assuescere; vult
amore jungi, ut immortalem illam vitam jam
nunc incipiamus meditari. Nec solum redaman-
dum esse amicum, sed non habendum inimicum
odio: quod præceptum arduum nimis, & factu
asperum inveteratæ nostræ consuetudini, unum-
que ex difficillimis Christianæ pietatis, fractæ
quidem & corruptæ naturæ sententiis atque opi-
nionibus videtur. Nam sensui naturæ integræ,
quam Dominus testitur, nihil est probabilius, nec
æquius, nec facilius factu. Hæc & alia Christus di-
vina præditus sapientia docuit, & fecit, sicut Ma-
hometus tam in doctrina, quam vitæ probitate
dissimili ac omnino contraria via processit, ut la-
tissimè ex his, quæ diximus supra patet.

Septimo de potentia Christi, hoc est, virtute
operandi miracula, clarissima sunt Alcorani testi-
monia; ut jam vidimus supra, imo & Christi mi-
racula tanta, & tam manifesta fuerunt orbi, ut
nulla unquam gens fuerit vel tam impudens, vel
tam Christo inimica & infensa, ut ea sic negare
ausa. Itaque Gentiles, Judæi, Agareni omnes
grandia & mirabilia esse à Christo edita opera
confitentur, sed ali alias in causâ referunt. Aga-
reni DEUM auctorem illum farentur, Judæi, &
Gentiles Dæmonem. Sed res ipsa clamat apertissi-
mè DEO auctore, atque approbatore illa omnia
esse facta. In cæcitate & furditate natis, videndi &
audiendi usum non quem amiserant reddidit, sed
largitus est omnino novum. Deambulavit super
tumentes undas, ut nos super solidam terram: im-
peravit ventis, mari, tempestati, & paruerunt di-
cto. Expulit Dæmones ex humanis corporibus,
abtulit lepram, roboravit membra, & compages
humani corporis dissolutas, sanavit omne genus
morborum. Reddidit lucem & vitam mortuis.
Multis modis miraculum superat potentiam natu-
ræ: in ipsa actione, ut solem sisti, vel retro agi ab
occidente in orientem. Lapidem, vel hominis
corpus tolli in cælum, gravia in aqua non demer-
git: tum in subiecto actionis, ut cæco reddi lumen,
mortuo vitam. Lumen enim & vitam natura po-
test tribuere, sed non his. In ordine quoque ac ra-
tione, qua fit, ut repente sanari ægrum, sereno cæ-
lo dari pluviam, subito sterni ventum & mare
turbatum: hinc in agente, ut hominem inspicere
hominem cogitatus: vel in instrumento, ut luto
sanari cæcitate.

Omnis generis acta sunt à Christo prodigia, &
si cui unum illorum, & sunt hominum mentes
diversissimæ, vel suspectum esset, vel non plene sa-
tisfaceret, addita sunt tam multa, & varia, ut jam
omnis dubitandi occasio sit sublata. Et egit variis
modis: Alias solo jussu, ut se ostenderet Regem
naturæ; alias invocatione Patris, ut indicaret à quo
haberet omnia, tum calumniæ occurreret eorum,
qui in Beelzebub Principe Dæmoniorum Dæ-
monia illum aiebant expellere. Interdum et ali-
qua adhibita, ut luto, vel sputo: ut ostenderet
quemadmodum DEUS quandoque operetur so-
lo verbo & nutu; alias tactu vestis ejus: quando-
que instrumentis, quibus vult, etiam parum apris,
ut luto ad curandam cæcitate. Sed illi naturæ

Domino nullum est ineptum instrumentum, qui
nec instrumentis indiget. Nonnunquam manu im-
posita: interdum absens solo jussu. Nec unquam
occasionem ipse edendi miraculi captavit: semper
usus est oblata: non ad usum artis suæ cepit tem-
pus, aut locum quod præstigiatores, sed subito
semper & pro re nata. Nec utilitatem aut commo-
da sua unquam spectavit, sed aliorum: ut appareat
non illum gloriæ suæ servire in miraculo, sed ad-
duci ad hoc approbatione fiduciæ eorum, qui pe-
terent, ut homines fidem habere sibi & DEO as-
suesceret. Nec ullum unquam egit miraculum
corporale, quod non magnas significationes ha-
beret spirituales: quod sigillatim referre hic esset
longum & supervacaneum, præsertim cum hæc
rebus nostrorum libri sint referri.

Mahometum vero nullum fecisse miraculum,
ipse de se ipso clarè testatur, ut supra demonstravi-
mus: discipuli tamen ejus, quatuor eum præcipuè
fecisse miracula nugantur. Unum de Angelo de-
scendente de cælo, & cum ipso familiariter lo-
quente. Secundum, de luna, quæ de cælo descen-
dit ad ipsum, & locuta est cum eo. Tertium, de
arbore ficu, quæ ab eo vocata humiliter se inclina-
vit erga ipsum. Quartum de bove & agno, qui ha-
mana voce loquuti sunt ei: verum ista nugæ & fa-
bulæ, metaque sunt figmenta & mendacia.

Octavo, Mahometus Christum sæpe appellat
Prophetam, & Apostolum Dei, magistrum & Do-
ctorem excellentem; Mahometus vero neque
Apostolus est, neque Propheta, ut latissimè supra
demonstravimus, neque Magister, cum ipse sæpe
se ignarum fateatur: affirmans solum Deum scire
Alcorani expositionem. Denique Christus secun-
dum Evangelicam veritatem mortuus est, resur-
rexit, ascendit in cælum, & venturus est iterum,
ut faciat judicium mundi in fine sæculorum. Cer-
ta res est, nihilque ambiguitatis apud omnes na-
tiones habens. Alcoranus autem contendit: Chris-
tum non esse mortuum, sed quod assumpsit eum
DEUS: quare tam secundum Evangelium, quam
secundum Alcoranum, in omnem eventum Chris-
tus vivit, Mahometus autem mortuus est: exellit
igitur in hoc, sicut & in aliis, Christus Mahome-
tum; ut nunc omittam alias innumeras Christi
excellencias, contentus his, quarum est testis, &
judex Mahometus.

Conferamus igitur jam Christum cum Maho-
meto, non ex nostra prædicatione, sed ex Alcora-
no & secta vestra. Christus Verbum DEI, Maho-
metus homo merus. Christus Messias promissus
Patribus, nuntius ab Angelo virgini excellentis-
simæ; Mahometus obscurus & ignobilis: Christus
semper Sanctus, Mahometus profanus, & erro, &
latro, Idolorumque cultor. Christus Doctor sa-
pientissimus, Mahometus omnis eruditionis
prorsus expertus, nec suam ipsius Alcoranum intel-
ligens. Christus de se, & de suis certus; Mahome-
tus incertus, ut ipse in Alcorano confitetur. Chris-
tus vivens, vel, ut vos dicitis, raptus in cælum à
Deo: vel, ut nos, reductus in vitam: Mahometus
mortuus & computrefactus. Denique nec Ma-
hometus negat, se esse multo inferiorem JESU
Christo. Cum Igitur Alcoranus de Christo multa
& magnifica, ut vidimus, fateatur, de Mahometo
vero è contrario pauca, & ea quidem vilia; mi-
rum est, quare Saraceni non sequuntur potius
Christum, quam Mahometum, Evangelium,
quam Alcoranum; cum valde credibile sit à no-
bilitati, & excellenti nostri legislatore, legem man-
se meliorem.

CAPUT II.

De excellentia legis Christi, nempe Evangelii, tam in se, quam Alcorano comparata.

SI quis Evangelii virtutes, doctrinam, styllum, propius attentiusque contempletur, clarè intelliget, non hominis esse opus, sed Dei, nec potuisse ab humanis ingenis, sine proprio & particulari Spiritu divini afflatu componi: quæ, ut legentis fiant aptiora, ostendenda erunt, ex illis quatuor capitibus, ex quibus supra clarè deduximus legem Mahometi vanam, mendacem, iniquam, turpem, inordinatam, neque à DEO emanasse, neque ad DEUM homines dirigere, nempe ab autore sive conditore legis, à materia, quam continet, à forma, qua scripta, à fine quem hominibus præcibit. Ex his igitur causarum generibus breviter Evangelii excellentia supra Alcoranum luce clarius apparebit.

Evangelii excellentia supra Alcoranum, ex eo quod lex sit à Deo lata & tradita, & homines ad æternam felicitatem perducatur.

§. 1.

Mahometus
Christi
deprædicat.

In primis Mahometus ipse in Alcorano Christum Dominum supra omnes Prophetas, qui unquam f. ère, aut futuri expectantur, commendavit, Evangeliique doctrinam, supra omnes divinas Scripturas, magnificavit, ut inter alia loca manifestè testatur in Alcorano in c. *Elmeide*, Terminavimus (inquit) viam hominum per JESUM Christum Filium MARIE veracissimum Prophetam, & dedimus ei Evangelium, in quo est deductio, & lux, & veritas manifesta, & in eodem cap. inquit quasi ex persona DEI, O Christe considera, quem dedi tibi Spiritum sanctum, ut loquaris: item in incunabilis bis docui te librum, & sapientiam, & legem Moyfi & Evangelium. Ecce quam aperte fatetur ipse Mahometus Evangelii autorem esse DEUM, illudque Christo inspirasse: ipsius vero Alcorani autorem solum nominavit Mahometum hominem ignatum, impium, turpem, mendacem, innumerisque aliis sceleribus famosum.

Præterea sicut Mahometus in hoc sæculo carneus fuit, & turpissimus, ita & in futuro carni studendum putavit: nam & eam beatitudinem posuit, quæ magis porco quam homini convenit, Paradisi (inquit) solum aureum, smaragdus & hyacinthis crebro interpositis est distinctum, omni fructifera constitum arbore, decurrentibus per amœna fluentis: quorum alia quidem lac, alia mel album, alia vinum purissimum fundunt. Dies (inquit) unus erit mille annorum, Annus quadraginta millium annorum, quæ proportio inter diem & annum tam docta? & ex astronomorum regulis desumpta, ut non amplius quam quadragies major sit annus die? Sed quæ potest in cælis esse nox, ubi semper splendat Sol, nec se unquam illinc auferat vel recondit? Dies autem, si Solis est præsentia, semper est in cælo dies: sin conversio cæli naturalis, horis quatuor & viginti constititur. Addit: vestientur illic omni colore, præterquam nigro. Primum ferculum in mensa erit jecur piscis Abisbosi, credo quod palato Mahometi erat gratissimus; sed non est omnibus idem palatum, nec

idem sapor: & quasi homo, qui totus erat corpus sine mente, nihil reliquit menti, quæ est hominis pars præcipua.

Evangelium vero Christi non in corporis bonis & commodis sitam ait esse beatitudinem, sed in eo, quod in homine est potissimum ac excellentissimum, nempe in animo, nec in vitæ hujus curriculario laborioso atque ærumnoso, sed in bonis sempiternis. Beatitudo igitur nostra quam expectamus in altera vita, est ipsa DEI visio, qua nihil optabilius inveniri potest. Videbit enim beatus animus, & quæ sunt in cælo, & quæ sub cælo. Quid erit quod ejus aspectum fugiat? nullum decet oblectamentum, nihil requirit ultra plenus animus. Nam quid pleno opus est? nihil illi deest, qui nihil cupit. Desideria nostra implebit optimus, ac maximus DEUS, in quo omnia sunt bona, nec ullum cupiditatibus nostris relinquet locum, erit DEUS omnia in omnibus, qui sine fine videbitur, sine fine amabitur, sine defatigatione laudabitur. Quæ lingua dicere, vel quis in intellectus capere sufficit. Illius Civitatis supernæ, quanta sint gaudia, Angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assistere, præsentem DEI vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari: neque illic beatitudo humani corporis in epulis erit, aut in vino, aut in coitu. Ex redundantia beatitudinis animæ glorificabitur corpus ipsam, & similitudinem ejus induet. Falgebit tanquam Sol in conspectu Dei, tenentati ejus nulla resistet materia; leve & agile infinita spatia in ictu oculi permeabit, nihil erit quo amplius lædi possit: inviolabile erit & impassibile, more animæ, & ita totus homo exultabit, & dicit cum Propheta: *Cor meum & caro mea exultaverunt in Dominum DEUM vivum.*

Ex parte rerum, quas Evangelium continet in multis præexcellit Alcoranum. §. 2.

IN Evangelio veritatem manifestam contineri docuit sæpissimè Alcoranus. Est enim lex à Deo ipso lata, ut etiam Alcoranus fatetur, ac ex consequenti ex omni parte pura, recta, sancta, ab omni immunditia penitus abhorrens, ab omni errore protus aliena, rectæ consona rationi, tota undique perfecta, & quæ docet homines omnem vitæ perfectionem, & sanctitatem, sicut DEUS ipse, à quo promanat, totus est secundum se perfectus, purus, & sanctus. Quare nihil potest habere stultum, mendosum, falsum, aut imperitum, ac multo minus turpe aliquid, aut præcipere, aut approbare, qualia omnia in Alcorano probavimus reperiri.

Præterea Evangelium omnia habet, quæcunque par est habere divinum librum, hoc est humanæ salutis. Primum omnium non de humanis attributis, atque opificiis, sed de speculatione causarum, non de circumspectione & prudentia, vel publica vel privata præcepta continet, sed de immortalitate, ac bonis æternis. Idcirco Evangelium nuncupatur, hoc est, bona & læta annuntiatio. Disciplina aliæ, sapientiæ, artes quæcunque, ac prudentiæ hujus mundi nuntiant venire ad Imperiū, ad regnum, ad opes, ac potentiam ævi hujus fragilis, ac brevissimi, ad opiparas epulas, ad ludos, ad voluptates, ad decus, ad laudem, ad rigidam atque inanem virtutis umbram, ad terram fluentem lacte & melle, ad puellas formosissimas, & quotidianas comperationes. Evangelium autem Christi venire celeres atque expeditos ad amandum

In Evangelio
docuit
sæpissimè
Alcoranus
veritatem

Evangelium
nuncupatur
hoc est

dem DEUM, ut cum illo in aeternitate jungatur, unde existet beatitudo inextimabilis. Hinc ut Deus homines omnes, absque ulla exceptione, aptos idoneosque condidit suae felicitati, ita & legem, quam ipse tradidit, hoc est, felicitatis huius viam certissimam, communem esse omnibus voluit. Nulla ab ea aetas excluditur, aut repellitur, nullus sexus, natio, conditio, eaque de causa *Catholica est fides nuncupata.*

Deinde admiratione non caret, in toto Evangelio, & quidem ab imperitiis humanae sapientiae conscripto, non inveniri ea, quae in monumentis maximorum ingeniorum, magnaue eruditione, & cognitione rerum atque usu excellentissimorum crebra sunt, ut aliquid sit varium & pugnans, ut aliquid ineptum, puerile, frigidum, absurdum, ridiculum, & ubi scriptori danda sit venia, quod dormitarit. Nihil in eis tale: Ut appareat rectorem moderatoremque illarum mentium, & manuum fuisse DEUM, illisque id beneficium esse collatum, quod nulli humanorum ingeniorum, naturae quidem relicto inditu reperies. Nullum est verbum, quod ad summam instituti non pertineat, hoc est, ad rationem pietatis, & cum in his, quae mediocritia possent eximari, sic eluceat divini consilii effectus, minus erit profecto mirandum, nihil in eis esse obscenum, & turpe, ut in Alcorano Mahometi, & apud gentium vates: nihil anile, delirum, blasphemum, & in Thalmud Judaeorum, & apud plerisque Philosophos.

In expositione autem eorum, quae Christus, vel egerit, vel dixerit, eadem admirabilis majestas, quae in ceteris, seu potius amplior & sublimior. Nihil deinceps Evangelistae scripserunt, quod nostra non referret cognosci, nihil omiserunt, quod referret. Nam quicquid tenet a est nos scire Evangelis est explicatum: curiosa, hoc est, quae ad salutem nostram non faciunt, praetermissa sunt. Et haec omnia non tractant, tanquam encomium, sed narrationis modo, pure, simpliciter, nude: ex quo promptissimum sit iudicare, illam & verum fuisse optimum, DEUM ipsum summum ac praepotentem. Quibus de causis & rationibus, hoc possum affirmare, non minus audacter quam verè: si cuncta humana sapientia conspiraret, ut hominem aliquem DEUM esse vellet ostendere, & ejus opera, & dicta divina fingeret, de illo homine quicquid animo esset collatum, & in id quod finisset adhiberet rationis cultum, dissentendi vim & acumen rationum, non posset tamen Evangelium unum, quale est nostrum componere, hoc est, conscribere, quo id possit evincere persuadere, quemadmodum Evangelistae nostri fecerunt, solo historiae contextu, de tractis quibuscumque humanae sapientiae viribus atque ornamentis. Hoc verò, ut profanis atque imperitiis foras videatur incredibile, aut non factis probabile, quisquis tamen altius in Evangelii sensum penetrarit, facile mihi assentietur.

De Evangelii forma & stylo.

§. 3.

Cum Evangelium sine discrimine omnibus esset tradendum, par erat, ut ab omnibus capi, tenerique posset, adjectam observantiam & cultum. Quare non est traditum Evangelium obscurum, & difficile ad intelligendum, tanquam paucissimis profuturum, sed facile, dilucidum, apertum, expositum omnibus. Ut nemo esset, quin petere illinc posset, & tanquam de fonte haurire, quae salutis expedirent, Philosophi atque

Oratores locuti sunt excelsius, ornatius, accuratius, subtilius in omni genere artium: videlicet non scribebant omnibus, ac ex ingenio, vel facundia decus, & gloriam caprabant. Ergo illa ipsa tam elaborata pauci adeunt, pauciores intelligunt. Nihil est scilicet periculi, si illa tenebris obruta sub ignorantia delitescant. At quod scire omnibus expedit, & est necesse, quod extremae calamitatis est necesse, utique congruum est, quod ab omnibus quantum lat est intelligatur.

Quare proposita est DEI disciplina, ea facilitate, quae apta esset omnium ingenis, quam omnes facile caperent, simplici videlicet narratione, exemplisque, & similitudinibus sumptibus de rebus notissimis. At in hac ipsa facilitate & simplicitate, tam utili, tam congruenti quibuslibet, quanta occultatur altitudo mysteriorum, quae divitissime exercere possint magna atque sublimia ingenia, nec non bona ac religioni dedita pascere! Nullum est in Evangelio verbum, quo non regatur grande aliquid, & admirabile arcanum. Magna est in Evangelistis, narrationis constantia, tenorque perpetuus, facilitas autem in affectata, & ubique similis sui. Gravitas vero & severitas divinis rebus congruens, nihil in illis profum jocosum, aut ridiculum, non delapsi sunt ad ullam sui ostentationem, non ad citandos erudites nationum, non ad aliquid inferendum ex sapientia mundi, quae cum maxime erat in pretio, non ad descriptiones regionum, aut locorum, non ad inanes ulla atque otiosas digressiones, aut quae amoenitate sua deinere possent lectorem, nihil in illis vacans, aut aliofium perennans; in Alcorano verò, ut vidimus, ostendimusque *supra*, mira est inconstantia, incertitia, & obscuritas. Vides autem quantum inter Evangelium & Alcoranum intersit? Hec obscurus, difficilis, intricatus, nemo intelligit, nisi Arabs: nostrum vero planum, facile; nihil fieri potest in quacunque lingua dilucidius, ut ea Philosophia aperta esset omnibus, quae salutem omnium evulgabatur. Quid quod & ipse Mahometus, ait se non totum Alcoranum intelligere, nec alium praeterquam DEUM intellecturum? quis ergo est futurus usus ejus, quod homines non intelligunt? Rogo, cum vir sapiens loquitur hominibus rudioribus, & praecipit, ut aliquid agant, accommodatne ad suam excellentem intelligentiam ea, quae dicit, an potius ad captum eorum, quibus loquitur?

C A P V T III.

Conclusio supradictae excellentiae legis Christi, ubi breviter duodecim praerogativae Evangelii, supra Alcoranum recensentur.

EX praedictis cum Cardinali Turrecrem, colligere possumus duodecim excellentias, sive praerogativas dignitatis, quibus lex Christianorum a secta Mahometi distinguitur, propter quae Saraceni, & quicumque alii infideles, si verae beatitudinis cupiunt participes fieri, omnia alia secta religio ad fidem Christi, ad Religionem Christianam, extra quam non est salus, deberent quam velocissimè concurrere. Habet in primis fides, lexque Christianorum originem summae nobilitatis, quoniam non ab hominibus, nec casu, aut fortuna allata est, sed ab ore Dei processit. Lex verò, sive secta Mahometi, non habet originem caelestem, sed terrenam,

Excellentia legis Evangelicæ.

renam, non divinam sed diabolicam: ut *supra* manifestè ostendimus.

Secundò, Lex Evangelica, sive Christianorum habet Magistrum & Doctorem summæ sanctitatis, & gratiæ præ filiis hominum: non autem talis fuit Magister, & Doctor Saracenorum sectæ, videlicet Mahometus, qui non modo non sanctus, sed sceleratissimus idololatra, homicida, raptor, lubricus maximè, ut *supra* ostendimus.

Tertiò, excellit lex Christianorum in hoc, quod habet signa confirmantia divinæ potestatis, quæ scilicet sola divinitatis potestate fieri poterant, sicut est resuscitatio mortuorum, sanatio leproforum, cæcorum, illuminatio, & hujusmodi, quæ innumerabilia per Christum, & Discipulos suos in nomine ejus facta sunt, & sunt per orbem universi; unde de Christo dicitur Luc. 6. Virtus de illo exibat & sanabat omnes. Quoniam omne genus miraculorum fiebat per eum Matth. 11. Cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur, sordi audiunt, mortui resurgunt, & pauperes evangelizantur. De signis vero, quæ in nomine, & fide ejus

Luc. 6.

Matth. 11.

Marc. ult.

per alios fiunt, dicitur Marc. ult. Signa autem eorum, qui crediderint hæc sequentur; In nomine meo damonia ejectionem, linguæ loquentur novis, serpentes tollent, & simoniferum quid libebunt, non eis nocibit. Cæterum non solum Sancti mortui hujus Christianæ fidei veritatem miraculorum operatione confirmantur, verum etiam vivi eadem signorum virtute, veritatem illius per orbem quotidie testantur. Secta verò Mahometi nullis talibus signis, nullis hujusmodi miraculis, per Mahometum, nec per suos confirmata est, nec ostensa à DEO esse; unde ipse profiteatur, signa sibi non esse data, sed in amorum potentia venisse, sicut *supra* ostendimus.

Quarto, lex Christianorum in hoc præcellit, quod habet testes græ hæssimæ auctoritatis. Habet enim Prophetas Sanctos veteris testamenti, unde Christus ait Joan. 5. Scrutamini scripturas, ipsa testimonium perhibent de me. Cæterum testes maximæ auctoritatis, nulla exceptione majoris habet fides Christiana ex novo Testamento. Habet imprimis Joannem Baptistam, quo teste Christo, inter natos mulierum, major non surrexit. Cujus etiam sanctitatem commendat Mahometus plurimum in Alcorano *supra*: Joannes iste testimonium perhibet de Christo, & ait Joannis primo: Hic est, quem dixi, qui post me venturus est, ante me factus est, qui prior me, scilicet dignitate, est, & de plenitudine ejus nos omnes accepimus gratiam pro gratia: & infra: Cujus non sum dignus corrigam calcamenti solvere: & infra: Ecce Agnus DEI, qui tollit peccata mundi.

Joan. 5.

Joan. 1.

Præerea Christiana fides habet testimonium suæ veritatis, omnes Apostolos, qui Spiritu sancto suggerente, ipsius symbolam fidei ediderunt, quibus Dominus ait, Et eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Judda, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.

Pf. 118.

Quintò, Christiana lex in hoc excellit, quod habet documenta inrefragibilis veritatis. Psalm. 118. inquit Propheta, Principium verborum tuorum veritas, in æternum omnia judicia justitiae tuae. Singulare testimonium, & indubitata veritatis præbet Mahometus de lege Christi in Cap. de Joanna, ita dicens suis Saracenis: si in aliquo dubio de Alcorano essent, quod petant ab illis, qui ante eos acceperunt libros, scilicet à Christianis, & Judæis, Secta verò Mahometi non est sinceræ firmæque veritatis, sed est multis erroribus, multis sceleribus, aut blasphemis plena, ut *supra* ostendimus.

Sextò, lex Christianorum excellit, quoniam habet mandata & præcepta totius honestatis, splendoribus virtutum plena; sobrietatem enim, & justitiam docet, prudentiamque, & justitiam, quibus nihil est utilius in vita hominibus, Sap. 7. maxime cum inducat homines ad dilectionem DEI, & proximi, in quibus duobus lex pendet, & Propheta. Secta verò Mahometi turpia præcipit, turpissima concedit, plena est fætoribus, & immunditiis, ut *supra* satis plenè ostensam reliquimus.

Sap. 7.

Septimò, lex Christianorum præcellit, quia habet consilia perfectissimæ sublimitatis; imperat enim inimicis charitatem, benignitatem in odium, persequentibus patientiam, eluculentibus victus administrationem præcipit, & gratiam remunerationis promittit, Matth. 5. Diligite inimicos vestros, benefacite illis, qui vos oderunt, orate pro persequentibus, & calumniantibus vos, ut sitis filij Patri vestri, qui in cælis est.

Matth. 5.

Habet etiam Consilia Evangelicæ perfectionis, de quibus dicitur Matth. 19. Si vis perfectus esse, vende & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, sequere me. Secta verò Mahometi non habet talia perfectionis consilia, sed iniqua, & impia, quæ latrones, & Tyranni habent; puta, homicidiorum, violentiæ, rapinæ, vindictæ. Unde Mahometus neminem poenitere dicit, nisi de injuria illata vindictam ceperit. Juberet carceribus tradi, & occidi omnem non recipientem legem suam, & hujusmodi.

Matth. 19.

Octavò, excellit lex Christianorum, quia omnem enormitatem longè arceat, nullum enim malum permittit, tanquam perfectissima, sed omnia excludit, & puniendâ prædicat, propter quod legislator Christus Matth. 12. inquit, Dico autem vobis, quod de omni verbo otioso, quod loquuti fuerint homines super terram, reddent rationem in die judicii. Secta verò Mahometi non est hujusmodi, ut *supra* ostendimus: multa iniqua, & impia permittit, & concedit: licet autem Mahometus quandoque prohibeat aliqua peccata, ut rapinam, vel perjurium, vel fornicationem, vel quædam alia mala, tamen ipsa prohibitio est quædam permissio; dicit enim, Ne faciatis talia, quia DEO non placent, sed si feceritis, ipse est misericors & miserator, & indulgebis vobis de facili. Talis enim facilis indulgentiæ largitio æquipollet permissioni delictorum, quia, teste Gregorio, facilitas venia incentivum præbet delinquendi.

Matth. 12.

Nonò, Lex Christianorum præcellit, quoniam habet Sacramenta miræ virtutis & efficaciz, in remedium & medicinam defectus, & vulnerum peccatorum. Habent inter alia Baptismi Sacramentum, in quo lavatur, & purgatur anima à sordibus originalis peccati, & actualis, si inesse simul contingat. Habet etiam Sacramentum confirmationis, in quo datur Spiritus sanctus, ad gratiæ augmentum, & ad robur spirituale animæ, contra insultus, & bella hostium spiritualium. Habet insuper Sacramentum Eucharistiæ omnium Sacramentorum excellentissimum, in quo sub utraque specie Christus veraciter contentus, vitam gratiæ præstat se dignè sumentibus. Item habet Sacramentum poenitentiz, quæ est secunda fabula post naufragium, & est medicamentum vulnerum, & spes salutis, per poenitentiam enim peccatores salvantur, per eam DEUS ad misericordiam provocatur, & sic de aliis Sacramentis. Secta verò Mahometi (in hoc omni alia secta perniciosior) nulla habet Sacramenta, licet, ad designandam callidi-

calliditate Diabolica, quod ipse Mahometus utriusque testamenti conservator esset, & sic tanquam Propheta, vel Apostolus, sive DEI nuncius haberetur, servari primum præcipit Sacramentum veteris legis, scilicet Circumcisionem; & primum novi, scilicet Baptismum: Omnes enim sub prædicta maledicta secta aberrantes, masculi circumciduntur, & tam viri, quam femine aqua lavantur.

In utroque tamen manifestè errant, nec Sacramenta aliqua tenent, sed tantum umbratilem quandam similitudinem. Nam Circumcisio, quæ in octava die fieri præcipitur, Lev. 12, in ætate adulta, juvenili & ultra per ipsos fit, & sic prædicta Circumcisio, non est veteris testamenti, sive Moisaica, sed magis Ismaelica. In Baptismo similiter errant, quia non utuntur eo in forma, qua Christus instituit dicens Matth. ult. *Euntes docete omnes gentes baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* Tam, quia non videntur Saraceni tali ablutione uti, nisi pro abitergendis corporalibus immunditiis; nam de spiritualibus sordibus nihil curare videntur. Unde, dicente, Conservare utramque legem, potius utriusque se manifestant corruptiores. Ea etiam animi cæcitas sunt per fusi, ut credant huiusmodi lotiones ubiarum, & pedum, &c. sibi proficere ad salutem. Interiora autem sunt lavanda, scilicet malitia cordis, incredulitas animi, & sordes peccatorum.

Decimo, Fides sive Religio Christiana excellit, quoniam non armorum violentia, aut potentia tyrannica, non questus aut commodi gratia, non terrena gloria, aut carnalis voluptatis promissionibus introducta est; sed patientia, sed miraculis; pauperibus etiam prædicantibus, & ad contemptum mundi, & delictarum fugam inducentibus. Unde 1. Corinth. 1. Apostolus: *Videte vocationem vestram fratres, quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quia stulti sunt mundi elegit DEUS, ut confunderet sapientes, & infirma mundi elegit Deus, ut confunderet fortia, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit DEUS, & ea que non sunt, ut ea que sunt, destrueret; ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius.* Secta verò Mahometi, ut supra dictum est, per violentiam, per potentiam armorum, oppressionibus, depopulationibus, rapinis atque homicidiis, introducta, & plantata & extensa est. Si quis verò ex parte Mahometi velit opponere, quod Moyses cultores Idolorum expugnaverit, redcat ad memoriam prodigia & miracula, quæ ille fecit in lege, & videbit, quod ex præcepto Domini hoc fecerit: similiter de Josue filio Num, ad cujus verbum Sol & Luna steterunt. Quæ miracula cum non possint fieri, nisi à DEO, manifestum est, quod quicquid illi fecerunt, iussu DEI factum sit. Mahometus vero nullum miraculum ostendit, quod sit in testimonium ut ei credatur, cum officij sui non fuerit, nisi occidere homines, & atrocitati, & diripere aliena, & captivare, in perpetuamque servitutem redigere parentes cum liberis. Præterea illi sancti viri tunc expugnabant cultores Idolorum. Mahometus persecutus est, & sui persequuntur populum Dei, qui unum verum DEUM creatorem cæli & terræ adorant, colunt, & laudant.

Undecimò excellit fides Christiana, quoniam habet existentiam incorruptibilis firmitatis, unde Psal. 118. dicitur: *In æternum Domine permanet verbum tuum.* Secta verò Mahometi non habet durationis firmitatem, nisi quantum duratura est apud eos armorum potentia, & facultas temporalis, ut ipsemet attestatur Mahometus.

Duodecimò, longè Religio Christiana antecellit, quoniam habet promissa ineffabilis felicitatis, quæ est visio facie tenus omnipotentis Dei, divinitatis perfectæ fruitionis suavitas: promittit siquidem ferventibus suis felicitatem ipsam, quam Angeli habent in celo, quæ profecto ineffabilis est. Quæ enim lingua dicere, aut intellectus capere sufficit superne felicitatis quanta sint gaudia? Interesse Choris Angelorum, cum beatis Spiritibus semper persistere, præsentem Dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre, nullo metu mortis affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari, Secta verò Mahometi non promittit observantibus legem suam beatitudinem, nisi carnalem, & voluptuosam in poribus vini, mellis & lactis, & in luxibus, & in molibus lectivariis, sicut supra notavimus, quæ etiam communia sunt brutis animalibus.

Quas quidem Christianæ fidei excellentias, super omnem aliam sectam utinam Saraceni, aliique infideles sanis oculis attendere considerarent. Nam si id facerent, credimus, quod, si eis salutaris verus appetitus inesset, illustrante illo, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, ad Christianam Religionem magna cum devotione festinarent.

C A P V T IV.

Causæ aliquæ tantæ durationis legis Mahometi.

Nulla unquam secta, nisi illaque gens infesta & inimica populo Dei, tam diu infestavit, & affixit eum, quam gens Mahometana Christianum populū. Hebræa gens dura cervice gravata & oppressa est ab Ægyptiis, sed annis minus ducentis. Tempore Judicū Hebræus populus vexatus est à Melopolitanis, annis octo: à Moabitis annis decem & octo: à Chanaanitis viginti annis: à Madianitis septem annis: ab Ammonitis, per annos decem & octo: à Philistæis, annis quadraginta: tempore Regum aliquot annis post discessionem Hebræici Regni, in Regnum Israel & regnum Juda, Assyrii & Chaldæi sive Babyonii ceperunt infestare & vexare Hebræos: eaque vexatio ab initio usque ad finem, id est, usque ad reditum Judæorum à captivitate Babyloica, duravit annis minus trecentis. Denique Rex Antiochus Epiphanes, & successores ejus, Judæorum gravissimi hostes, gentem Judaicam per annos quadraginta affixerunt.

Hebræorum persecutiones.

Et ut de populo Christiano loquar, Christiani per illas celebres decem persecutiones Romanorum Imperatorum, à Nerone usque ad Constantinum Magnum vehementer afflicti sunt, per annos circiter ducentos sexaginta. Persecutio item Barbarorum, à Gothicis usque ad Longobardos, per annos ferme trecentos exercita est, adversus Christianos. At verò secta gensque Mahometana ab origine sua, quæ fuit circa annum Domini sexcentimum trigelimum, usque ad præsentem Domini annum millesimum sexcentimum quintum, quo tempore etiam plurimum valet, & viget, non gentis septuaginta quinque annis perduravit. Dignissimum igitur videtur curiosa scrutatione, atentaque consideratione, quas ob causas tantam ea secta habere poterit diuturnitatem.

Christianorum persecutiones.

Ejundem plures ejus rei causas, satique probabiles invenio, quarum tres primas à DEI providentia petitas, tractat Paulus Burgenis, Jo. Sa. quatuor

quam de secta Mahometica fecit, disputatione, super Cap. 13. Apocalypsis. Prima causa est huiusmodi. Habet hæc secta quædam & probabilia, & laudabilia, Deoque grata, ob quæ videtur non sine causa tolerari à DEO. Hæc enim secta maximè odit, & detestatur Idololatriam; prorsus adeo, ut nullas vel Dei, vel Angelorum, vel Sanctorum hominum imagines, non solum colat, sed nullo etiam in loco depingi patiatur; sicut etiam in veteri testamento, DEUS omnium Imaginum Iudeis venerationem & cultum interdixit. Scelus porro Idololatriæ super alia scelera, odit & execratur, & punire solet. DEUS. De quo scelere in scriptura loquens DEUS, ait, *Ego DEUS fortis & zelotes*, istis verbis significans, sicut zelus viri de adultorio suæ uxoris est implacabilis, ita DEUS non parcat populo suo Idola colenti, sed gravissimis eum suppliciiis punit. Scelus Idololatriæ per metaphoram vocatur fornicatio hominis à Deo, *Qui elongant se à te, peribunt* (ait David) *perdidisti omnes, qui fornicantur abs te*. Quantum vero quamque impicabilis sit zelus mariti ob adultrium uxoris, ostendit Salomon, his verbis, *Zelus & furor viri, non parcat in die vindicte, neque acquiescet cuiusquam precibus, nec recipiet pro redemptione dona plurima*.

Prov. 6.

Secunda causa: Ista secta Mahometana Christianos suæ dominationi subiectos ferè non cogit abnegare fidem Christi, sed eos patitur, & fidem & Religionem, & disciplinam Christianæ legis colere, & cernere licet in Christianis, qui sunt in Græcia, & in Asia, & in Syria, & in Ægypto, permittit in terris suis quatuor Patriarchatus; plurimas item Ecclesias & monasteria: permittit Christianos undecunque venire ad terram sanctam, visitare sepulchrum Domini, aliaque sancta loca, quin etiam Christianorum custodiæ ea permittit, sicut habere inibi monasteria & hospitalia, nec legem & Religionem Christianam damnat, secundum Mahometis videlicet sententiam, qui Christianos secundum legem suam salvari posse confessus est. Quod si alicubi, & aliquando aliqui Christianorum ad renunciandum Christo, vel mini, vel promissis quodammodo cogantur, id nec generale est, nec per se fit, sed, ut ita dicam, per accidens; quo scilicet eorum ministerio in rebus bellicis, fidelibus, & tutius possint uti.

Tertia causa est eadem ipsa, propter quam passus est DEUS Philistæos, Ammonitas, Moabitas, Itimæitas, Madianitas, gentes nimirum Hebræis inimicas, atque infestas, vel illis vicinas, vel ipsis etiam immixtas habitare. Primò quidem ob bellicam Hebræorum eruditionem, ut ex assidua cum hostibus decertatione prudentiores & fortiores ad pugnandum in eos fierent. Deinde ut si DEI legem violarent, & ab ipsius cultu ad idololatriam deflaerent, per istas gentes vicinas promptam acciperent à DEO punitionem; præterea id ipsum valebat ad Hebræorum virtutis ac pietatis explorationem, atque probationem: hæc de re in libro *Judicum capite secundo & tertio* ita loquitur DEUS, *Ego non delebo gentes, quas dimisit Josue, ut in ipsis experiat Israel, utrum custodiant viam Domini, & ambulent in ea. Hæc gentes dereliquit Dominus, ut eraderet in iis Israel, & omnes, qui non noverant bella Chananeorum; & postea discerent filij eorum certare cum hostibus; & habere consuetudinem præliandi*. Ob eandem has ipsas causas passus est DEUS & patitur Mahometanos hostes accerrimos Christianorum iam diu regnare & vigere.

Quarta causa: Hoc ipsum permittit DEUS ad puniendos flagello Turcicarum, & Mahometana-

rum Christianos, Græcos, & Orientales, ob multiplices ipsorum errores circa fidem; & obtingentem eorum superbiam, atque contumaciam adversus Romanos Pontifices, & Ecclesiam Romanam; & ob multiformem perfidiam, variisque proditones, quibus usi sunt adversus Christianos exercitus Occidentales, in recuperatione terræ sanctæ.

Quinta causa: Nostri discordiis atque dissidiis, secta ista & aucta & roborata, & firmata tam diu prævaluit. Arma enim in Turcas & Mahometanos conferenda, in nostros convertimus; gladium bellicum in hostes Christianos; populi distingendum, ac vibrandum in nostra ipsa viscera imprimimus. Hæc favor, hæc dolus, sed meliorem quælo in posterum DEUS Christianis Principibus det mentem. Quantum valeret & posset adversus Turcas, concordēs Principes Christiani satis ostendit sacrum illud belli adversus Turcas factus ante annos triginta quatuor inter summum Pontificem *Pium V.* & Catholicum Regem *Philippum II.* & clarissimam Venetorum Rempublicam factum.

Sexta causa: Habet hæc secta & alia complura, & tria præcipue, vulgò admodum probabilia. Primo nihil præcipit & iradidit credendum hominibus, quod sit supra sensum, aut certè supra captum humanæ rationis: ut propterea dediti sensibus homines, vel sola rationis regula metientes quæ credenda sunt, ab ea lege recipienda propter difficultatem intelligendi eam, minimè retardentur. Deinde est ista lex, & secta valde carnalis, plurimum indulgens voluptatibus, & rerum terrenarum cupiditatibus, super omnia verò libidini, dominandi, & imperandi, quocunque modo id consequi possit; hæc autem præcipuissimè sunt mortales, eaque flagrantissimè concupiscunt atque consecantur. Post, emò ista lex & secta non per efficaciam prædicationis, nec per mirabilitatem signorum & prodigiorum persuasa est hominibus: sed invecata & intus est per vim bellicam & terrores bellicos, & tyrannicam violentiam; quibus rebus plurimas gentes, & provincias, vel imbelles, vel tunc incertes, ac prædiis bellicis destitutas, invadens, facile dominatum earum obtinuit, atque in his diu prævalere potuit.

Septima causa: Hæc secta ex aliis pluribus sectis mixtè confusæque collecta est: quia ex omni secta habet nonnulla: habet etiam unde, & cur aliarum sectarum cultoribus placere queat.

Octava causa: Hæc secta tam diu conservatur & perpetuatur ob impetii Turcici potentiam, valde stabilem & firmam ac durabilem. Est quidem Turcicum imperium planè tyrannicum; quia in eo Princeps proprium omnino bonum spectat, nullo autem modo bona curat subditorum: deinde quia subditos tractat, ut servos & mancipia, quantum ad honores & possessiones bonorum temporalium: tum quia gravissimis de causis quotlibet, etiam optimè meritis & bonis & vita spoliat. Hoc tamen tyrannicum imperium tam diu conservatur hæc ob causas.

Primò quidem terrore potentæ bellicæ; habet enim amplissimum & validissimum equitatum, peditarum verò ex Asiaticis, & Europæis tantum, ut vel ipsa multitudine etiam mortuorum hostes obruat: sed maximum ejus robur est in pluribus fortissimorum & fidelissimorum Genizzarorum legionibus. Deinde ne vel Turcæ ipsi, vel Christiani eis subiecti, nec, ut vocant, *Renegati*, qui tenent arma, & res bellicas tractant, rebeliare adversus Imperatorem queant; quatuor diligenter

servat,

feruat, quæ secundum Aristotem in politicis ad tuendam, diuque conservandam tyrannidem plurimum conducunt. Tene enim subditos profus subiectos, & viles, & item pauperes, & inermes, & in vicem diffidentes: habet plurimos exploratores & insidiatores, quibus magna proposita sunt præmia; & sufficit quælibet suspicio, aut etiam umbra dubitationis de quocunque, quin etiam vel minima calumnia valet ad perdendum hominera. Super omnia corat, ne imperio suo subditi, præcipue verò quorum in bellicis functionibus utitur opera, & ministerio, ab ullius externæ gentis, vel Principis patrocinio vel gratia ullo modo pendeant.

CAPVT V.

Causæ, cur tanta hominum multitudo sectam Mahometicam amplectantur.

Cum autem fides Christiana, ut jam supra ostendimus, tot excellentis & nobilitatis prerogativis super omnes leges & sectas alias ordinata sit, atque virtutum floribus tota plena, uivertis mirum in modum emineat; sectaque Mahometi, sive Saracenorum erroribus, & spurcitis perfusa sit, mirum fortasse aliquibus videbitur, & questione dignum, Cur ad prædictam Mahometi sectam, tanta hominum multitudo, & populorum diversitas confluxerit, maxime cum ratio naturalis hominis, ut ait Philosophus primo Ethic. semper ad optima inclinetur. Huic dubitationi primo respondeat Richardus, in *Confutatione legis Mahometicæ cap. 10. his ve. bis:*

Notandum autem, quatuor esse partes eorum, qui retinent errorem Mahometi. Prima eorum, qui ingressi sunt Saracensium per ensem: quos etiam nunc suum errorem cognoscentes respiciunt utique, nisi cum propter ensen timerent. Alia pars eorum est, qui decepti sunt à Diabolo credentes vera esse mandata Tertia pars est eorum, qui nolunt discedere ab errore majorum suarum: sed auunt detinere ea, quæ eorum Patris detinebant, Mahometi sectam, tanquam minus malam, sine dubio elegerunt. Quarta pars eorum, qui propter remissionem vitæ, & multorum multitudinem, & alia remissibilia potius in hu immunditiam, quam æternitatem futuri seculi amaverunt, & cum his concordēs sunt, qui apud eos Sapientiores appellantur.

Et qui literarum peritiam habent, non credunt legem illorum esse veram, vel bonam simpliciter: sed vehementer voluptatum excacæ iudicium rationis prout dicit Sapiens. Sicut & multi literarum expertes non seruant Evangelij legem, etsi credant bonam & veram esse, potius imitantur viam Alcorani, quamvis credant in veritate illum errasse.

Et hujus rei signum in utrisque est, transmutantur enim quidam Saraceni in Christianos, & Christiani quidam sunt Saraceni. Christianus quidem nunquam in morte fiet Saracenus, sed in vita: Saracenus autem potius in morte fit Christianus, quam in vita: Vtque igitur horum potius eligit Christianus mori, quam Saracenus, nisi aliquo modo prædicta vi abstrahatur. Hæc Richardus.

Quate cum in hac secta, alii teneantur errore quodam tradito per maiores, & ignorantia meliorum, alii metu, alii cupiditate opum, alii illectamentis voluptatum. (Sunt enim omnia, quæ ille præcepit & iurmodi, ut homines nec penes legem possint ab eis averti, ac eos ceteri,) ut mirandum non sit crassos illos ac rudes ad id quod suadet libido se adiunxisse. Et quemadmodum Im-

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

perium armis atque vi retinetur, ita etiam secta. Quod prævidens Mahometus legislator, dixisse fertur, tam diu legem suam duraturam, quam diu victoria suorum. Scilicet conscius erat sibi, non in recti persuasionem illam esse sitam, sed in violentia. Idcirco qualem ferre legem perpendens, quatuor illam vallis sepivit, ne aditus pateret ad illam subvertendam. Primò, quod jubet eos interfici, qui Alcorano contradicerent. Deinde, quod vetat cum hominibus diversæ sectæ disputatione congedi. Tertio, ne credant cuiquam nisi Agareno. Quarto, ut se regent se profum ab aliis, & dicant: Mihi lex mea tibi tua: vos ab eo quod ipse operor estis liberi, ego autem ab eo quod vos operamini. Quibus munitis tuta erit cuiuslibet securæ, aut lenonis, aut Tyranni institutio.

Cardinalis vero Tutrecemata latius propositæ satisfaciendæ difficultati, Ad hanc, inquit, quæstionem faciliter responderet, si considerentur astutia, & via, quibus usus est Mahometus, ad introducendam sectam suam, & quibus posset etiam suam tegeere, & Christianæ fidei veritatem in opinione stultorum, & insipientium hominum depravare: de quibus, quia plura superius percurramus, pauca subjungemus. Fuerunt autem quinque viæ, sive astutia Mahometi, quæ sunt contrariæ viis, quibus fides Catholica stabilitatem suscipit; de quibus S. Thom. 1. contra Gent. cap. 6. loquitur.

Prima est, quod carnalium voluptatum promissionibus, ad quarum desiderium carnalis concupiscentia instigat, populos allexit; promisit enim hominibus legem suam suscipientibus, legem carnalem, & voluptatibus plenam, qualem sibi præparari optabat; ibi carniam, & omnium fructuum usum, ibi lactis, vini, & mellis rivulos, & aquarum splendentium cursum, ibi pulcherrimarum mulierum & virginum amplexus, & luxus, quibus summa voluptas ejus describitur; quæ omnia obedientibus sibi promittit. Unde non mirum, si carnalis & bestialis populus, secutus est illum. Fides vero Christiana è converso intravit; non enim carnalia promittit, non voluptatem carnalis, sed facilitatem, qualem ipsi Angelici Spiritus habent, quæ ineffabilis est, & incomprehensibilis, quemadmodum supra prosequuti sumus.

Secunda via, qua Mahometus usus est, ad allucendum populos ad sectam suam, quod præcepta dedit promissi conformia, carnali voluptati habenas relaxans, quibus facile carnales homines obediunt. Ut enim Tullius narrat, bene dixisse Platonem, *Voluptatem escam esse malorum, quæ capiuntur homines, ut pisces banno: & Virgil. in Buccol. Trahit sua quemque voluptas.* Hac ratione, ut dicit Lactantius, Epicureorum disciplina multo celebrior semper fuit, quam cæterorum; non quia veri aliquid affert, sed quia multos ad populare nomen voluptatis invitat, dicens voluptatem esse maximum bonum, Non sic autem lex Christiana procellit, in qua voluptates carnis maxime prohibentur, & omnia, quæ in mundo sunt contemni docentur; quæ ferè à tota multitudine hominum appetuntur, ut sunt libidines, delectationes golæ, & honores mundani, quibus animi mortalium maxime afficiuntur, ut dictum est. Unde 1. Joan. 2. *Nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt; si quis diligit mundum, non est charitas Patris in eo; quoniam omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ; quibus exhortationibus animos mortalium assentire maximum miraculum est, & manifestum divinæ inspirationis opus; ut contemptis visibilibus sola invisibilia capiant.*

D d

Tertia

Tertia via, qua Mahometus processit, fuit, quod documēta veritatis non attulit, nisi quæ de facili à quovis mediocriter sapiente, naturali ingenio agnosci possint; quin potius vera, quæ docuit fabulis, & falsissimis doctrinis miscuit, ut quod DEUS sit unus, sitque Creator omnium rerum, & quod ei timor & honor exhibendus sit. At quod pietatis opera exercenda sint, quilibet etiam parum doctus intelligit esse faciendā, & quæ etiam antequam Mahometus illa scriberet, in Evangelio plenius continentur. Lex vero Religionis Christianæ plurima documenta tradit veritatis, divinius hominibus revelatæ, quæ excedunt totius humani intellectus virtutem, & facultatem; ut est Trinitas personarum, in unitate essentiae Divinæ, generationis arcæum, Divinæ incarnationis mysterium, & Eucharistiæ ineffabile Sacramentum, & similia, quæ omnia superant omnem creatum intellectum; de quibus *Ecclesiast. 3.* dicitur: *Multa supra sensum hominis ostensa sunt tibi,* & Prophetæ in *Psal. 118.* *Considerabo mirabilia de lege tua.* Item, *Mirabilia facta est scientia tua ex me confertata est, & non potero ad eam.* Id est, ex me, attingere. & *Apost. 1. Corinth. 2.* *Quæ sunt Dei, nemo novit, nisi Spiritus Dei; nobis autem revelavit per Spiritum sanctum.*

*Ecclesi. 3.**Psal. 118.**1. Cor. 2.*

Quarta via, qua Mahometus in propagatione suæ legis usus est, sicut in *e. præcedenti* diximus, fuit tyrannica violentia & potentia armorum. Non enim signa adhibuit supernaturaliter data, quibus solis divinæ inspirationis conveniens testimonium adhibetur, dum operatio visibilis, quæ non potest esse nisi Divina, ostendit Doctorem veritate invisibiliter inspiratum. Ubi notandum, quod non aliqui Sapientes in rebus Divinis excitati & humanis, à principio crediderunt ei; sed homines bestiales in desertis errantes, omnis doctrinæ Divinæ prorsus ignari, per quorum multitudinem, alios armorum violentia in suam legem coëgit.

Illustrius vero Christiana Religio, non sic armorum potentia introducta est, ut in *præcedenti cap. dictum*: quia DEO non placent violenta obsequia; sed mitis prodigiis, & operibus visibilibus, quæ totius naturæ superant virtutem & facultatem, videlicet mirabili curatione languorum, mortuorum resurrectione, celestium corporum mirabili mutatione; & quod mirabilis est, humanarum mentium inspiratione; ut Idiote & simplices, dono Spiritus sancti repleti, summam sapientiam, & facultatem in instanti consequerentur. Unde soli Christiani prædicationibus, martyrio, & miraculis, non vi aliqua temporali, omnium nationum gentibus Christi fidem suaserunt, quod Prophetæ ita Spiritu prævidens ait: *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum.* Unde *Lactantius* dicit: *Denique nulla gens tam inhumana est, nulla Religio tam remota, cui aut possessio Christi, aut sublimitas Majestatis ignota sit.*

Psal. 118.

Quinta via, qua Mahometus in dilatatione legis suæ usus est; fuit, quia nulla Divina oracula præcedentium Prophetarum, ei testimonium perhibent, quin potius, quasi omnia veteris & novi testamenti documenta, fabulosa narratione depravavit, ut patet ejus Alcoranum insipientibus, & astuto consilio liberos veteris, & novi testamenti suis sequacibus non reliquit legendos, ne per eos falsitatis arguerentur: E converso vero, quia fides Christiana ex lege veteri, & Prophetarum oraculis veritatis suæ habet clarissima testimonia, Christus mandat scrutari scripturas, dicens Joan.

5. Scrutimini scripturas: illa sunt, quæ testimonium perhibent de me.

Ex quibus satisfactum esse creditur quæstioni, qua quærebatur, Quare tanta populorum multitudo sectæ Mahometi erroribus & fautoribus plenæ adhæret? Nec de hoc debent multum homines admirari, qui in nobilissima Christiana Religione militant; quoniam, ut Scriptura sancta testatur, *stultorum infinitus est numerus,* *Ecclesi. 1.* & *Matth. 20.* dicitur, *Multi sunt vocati, pauci vero electi.* Unde etiam major est vilium rerum, quam pretiosarum multitudo, ut ferri, plumbi, quam argenti, & auri, & pauciores pretiosi lapides, quam non pretiosi. Hæc Turcremata.

*Ecclesi. 1.**Matth. 20.*

CAPUT VI.

Felicitate & victoriis Mahometanorum non probari, eorum legem esse à Deo.

Cur in fide Christi (objiciunt Mahometici) toto orbe propagata, passus est DEUS innumeros populos Mahometi opere ab imperio Christi seduci, & ad suam legem compelli, Mahometique dominationem indes felicitate augeri: si igitur Christus est DEUS, illicque Mahometus adversus, cur se à Mahometo superari passus est? Vera igitur, inquit Saraceni, fides nostra est, vestra autem falsa: hoc igitur potissimum argumento adversus Christianos se defendunt, quo etiam multi ex Christianis ignari ita obvolvuntur, ut quid respondeant prorsus ignorent.

Michael de Medina *lib. 1. de rell. in Deum fide* affect aliquas rationes, quibus præmuniri possint, qui forte videntes Mahometanorum prosperitatem, nutarent in fide; nimirum, inquit, familiaris esse infidelibus, ut in præsegni vita felicitate aliqua fruantur, vel quod bona quædam moralia faciant, quæ divinam Magnificentiam quodammodo remunerare non dedecet, ut de Romanorum felicitate docuit Augustinus. Aut quod magis credendum est, ad probandos fideles. De quo etiam argumento optimè ante Medinam egit *Savanarola lib. 4. cap. 7. de triumpho Crucis.*

Elegantissimè vero inter alias PIUS II, in *Epistola* Morbisano Turcarum Principi missa, propè finem proposuit satisfaciendi dubitationi, simulque errorem, sive astutiam Mahometi rejicit, ac detegit, præcipientis Saracenis, ne de Alcorano disputationem admittant: præmissa igitur aliquorum legis Mahometicæ errorum confutatione, sic ait: *Cognoscis jam, nisi fallimur, veritatem, & majestatem nostræ legis, nec utilitatem ignoras: incipisque de tua diffidere, & ardes desiderio disputandi, vellesque latius cuncta discurre: sed obstat legifer tuus, & inquirere verum prohibet, & interminatur, & clamat: Non est mea lex, quæ disputationi subjiçienda sit, cave ne quid loquaris: arma sunt in manu mea: dum nihil credis, multum imperii adeptus es. Qui non audiunt meam vocem, gladio conterendi sunt, enis meæ legis dignitatem tueur. In Arabia ortus ejus fuit ex patre principio, quantum creverit, vides. Egyptum adjeçi meæ legi, & Syriam, & Mesopotamiam, & Libyam, & Indiam, & Mauritaniam, & partem Hispaniæ, & divitem Asiam, & doctam Græciam, & fortem Thraciam, & nobilem Macedoniam, sunt, & aliæ quamplurimæ Regionis sub Imperio meæ legis, quæ armis, non verbis quæsitæ sunt. Muliebres est verba refulare,*

fellere, viri ferro decertant. Si non fuisset vera mea lex, non dedissent super Imperio nostro, nec non Dominationi nostræ tantos successus, atque prosperitates. Aniat nos Deus, & legis odorem sentiens, gratulatur, & sternit iter victoris nostris. Sed audi quam inanis est timor: *Omnia qui malum faciunt* (inquit in Evangelio veritas) *odit lucem*. Fures nocte domos perfodiunt, & in obscuro adulteri latitant, non adhibent testes, qui peccant, nolunt deprehendi mendaces. Cum his sentit tuus legifer.

Veretur ne disputando suæ legis vanitates innotescant, veretur ne pudenda sua detegantur. Prohibet disceptari verbis: armis defendi suam legem jubet, nec alium Judicem quam ferrum deposcit: multumque g'oriatur de suæ legis incremento. Diximus cur creverit, plebes voluptas allexit: neque inficiamur multas tuæ gentis victorias partas, & ingentia confecta bella. Tuæ victoriæ nihil habent miraculi, ad quas nunquam, nisi grandi prerogativa tuorum ventum est. Sed quid agimus? non his argumentationibus stat recta fides, Vici, fidi hostes, Imperium teneo. Si sic licet arguere, vera fuit sub Alexandro Magno, tot victoris illustrato, & sub ejus successibus religio, qui & in Græcia, & in Asia, & in Syria, & in Ægypto, & Libya, & in Perside, & in Scythia, & in Indis regnare, imperio per arma quæsitio. Vera etiam Romanorum fides usque ad priorem Constantinianam, qui o: bem tibi ferro subjecerunt, & omnes domos quas adire re gentes. Scimus tamen & Alexandrum, & ejus hæredes, & Romanos, & qui sub eis erant, Judæis exceptis, Idola coluisse, alii Jovem, alii Martem, alii Mercurium, alii Solem, & Lunam, & alii sidera. Multi etiam, ut Ægypti, animalia bruta colebant. *Quis nescit* (inquit unus ex Poëtis) *Volsi Babynice, qualis domens Ægyptus portensa colat? Crocodilon adorant*. Et quod stultius fuit, & allium, & porcos, & cepe inter numina posuerunt. Præclara tamen Ægyptiorum victoriæ memorantur, licet de Oriente proditum est, qui victum peragravit orbem. Ego & Deos Ægyptiorum recipimus, & veram eorum Religionem fatebitur, quia vicerunt? Non sic ratio suadet, neque sic Judæi sentiunt, qui victi ab Assyriis, & ab Antiocho, & à Romanis, & in servitutem ducti, non tamen victorum leges, de diis acceperunt, sed victi, & angariati, & mille modis oppressi in sua lege manentur.

Nec nos Christiani cum prælio superamur, aut aliis calamitatibus affligimur, legem nostram, aut relinquimus, aut accalamus: sed arbitramur piam DEUM nos tanquam filios, propter peccata, quæ committimus, verberare, quia non paremus Evangelio, non servamus legem nostram, neque manemus in traditione sanctorum Patrum, sed victi fragilitate aberramus, & labimur, ut homines. Ipse vero lapsos corrigit, & plagis multis nostras iniquitates emendat. Cognoscimus errata nostra, & considerantes quæ fecimus, minorem esse potamus, quam delictum non ignoramus. Si cadimus in bello, si amittimus Regnum, si iugo servitutis opprimimur, dicimus cum Daniele Propheta, *Danieli 2. Deum esse in celo, qui revelat mysteria, novat tempora, & transferit regna, ut universi cognoscant, quod dominatur in excelsis in Regno hominum: & cui voluerit dabit illud*.

Novimus DEUM & Judæos, & Christianos posse cum vici, & voluisse aliquando, alterius

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

sectæ hominibus subjicere. propter offensas populi, qui cum ad iracundiam provocavit: sed con versi ad DEUM non desperamus misericordiam consequi. Quamvis enim *irascitur Deus* (ut inquit Propheta) *non tamen obliviscitur misereri*. Pius est, & benignus, nec deserit clamantes ad se. Absit autem, ut propter victoriam, meliorem esse credamus Religionem vincendum. Sic enim fatendum esset, omnes, qui vicerunt Hebræos melius de Deo sensisse, quam ipsi victi, quod neque tu diceret, neque tuus legifer, qui defensionem suæ traditionis in armis collocat, & omne genus ratiocinationis effugit, maximum iniquitatis indicium.

Non sic Beatus PETRUS, qui donatus à Christo Domino, cælestis Regni clavibus, & Pastor constitutus gregis Christiani, paratum se, ait, rationem omnibus reddere, de ea, quæ erat in eo, fide, nec aliter suos auditores edocuit. Et beatus Laurentius Martyr, *mea nox* (inquit) *obscurum non habet, sed omnia in luce clarescunt*. & in Evangelio *Luc. 11*. Non probat Dominus eam, qui lucernam accendit, & sub modio ponit; sed super candelabrum eam esse vult, ut luceat omnibus, qui sunt in domo: & prædicari verba sua super tecta jubet, & de se ipso dixit: *Math. 10. Ego palam locutus sum mundo*. Deceptores, & Pseudopropheta in angulis prædicant, & volunt occulta esse, quæ dicunt, aut juramenta taciturnitatis exigunt, sicut Romæ accidit in his, qui bacchanalia celebrant. In occulto enim Deo suo sacrificantes, nullam flagitium libidinis omittebant.

Quod si alia non essent contra tuam legem indicia, hoc unum sufficere potuit, quia prohibuit ejus sacrorum in disputationem venire. Sciebat non æqua esse, neque vera, quæ tradiderat: videbat vererem, & novam legem contra se stare, intuebatur Philosophorum acutissimas rationes sibi adversas esse; nec speravit in cæta hominum, aut in scholis virorum excellentium sua deliramenta posse defendi. Animadvertit homo sagax, & ingeniosus in malo; gentiles, qui Deos colebant, damnatos esse, & jam propemodum exterminatos, nec Judæis locum esse, quorum lex translata esset, cum Sacerdotio ad Christianos. Cumque statuisset novam legem, idemque sibi nomen daret, speravit, quod modo evenit, iratum DEUM Christianis, qui suæ legis mandata transgrediebantur, adversus transgressores, victoriam concessurum: atque idcirco suæ legis defensionem in armis collocavit, quam alioquin hominibus gratam, propter licentiam voluptatum, non ambigebat.

Diaboli hoc fuit inventum. Antiquus hanc viam suæ nequitiæ serpens excogitavit, qui cum vidisset sese procul ejici, & Christiana Religione auferente, idola deseri, nec amplius Deorum multitudini locum esse, sed unum tantum DEUM adorari cum Patre & Spiritu sancto JESUM Christum, Heraclio imperante, Mahometis spiritum excitavit, eumque sibi ministrum elegit, hominem prius Idololatram, fortuna pauperem, mente superbum, natione Arabem, qui consilio quorundam usus Judæorum, & Christianorum perveriorum, inter quos fuit Sergius spiritu ambitionis inflatus, legem veterem edidit, ex veteri, & nova conflata, multis inepit extrinsecus adjectis: legem diximus, quia legem vocat; nos blasphemiam rectius appellamus.

Hactenus PIUS Pontifex.

D d 2

TERTIA